

RASFRÅGAN OCH RELIGIONEN

MEÐAN de katolska erövrarna i Sydamerika var angelägna att fostra änglar genom att döpa sina bruna och svarta slavar, hade protestanterna i Nordamerika ringa intresse för religiös handledning av sina negrer, snarare betraktade som arbetsdjur än som besjälade varelser, förmögna att delta i lovsånger till Guds ära. I Södern var under lång tid all undervisning, även av religiös art, förbjuden eller motverkad som ägnad att sammanföra slavarna och göra dem motspänstiga. Med de stora väckelserörelsernas seger i sydstaterna under årtiondena före inbördeskriget blev läget ett annat. Negererna blev i stor utsträckning, liksom sina vita herrar, baptister och metodister, ehuru själva varit sammankomster och samfund var strängt segregerade. Negerpsalmerna ("spirituals") visar hur drömmarna om frihet, vare sig i denna värld eller i en kommande, kläddes i bibliska bilder och uttryck:

Didn't my Lord deliver Daniel,
deliver Daniel,
deliver Daniel;
Didn't my Lord deliver Daniel,
so why not every man?

Go down, Moses, way down in
Egypt land,
tell old Pharaoh to let my
people go.

Steel away, steel away to Jesus.
Lord, I want Jesus to walk with me,
I want Jesus to walk with me,
All along my pilgrim's journey,
Lord, I want Jesus to walk with me.

Numera hör enligt alla beräkningar negrerna sedan länge till det religiöst mest aktiva folkgruppen i Amerika. Minst 75 procent av negrerna är enligt de senaste beräkningarna fast anslutna till ett kyrkosamfund, dvs 10-15 procent mera än befolkningen i genomsnitt, omkring två tredjedelar är baptister, en femtedel metodister, bortåt en tjugondel katoliker. Negererna är, påstås det med ledning av skilda undersökningar, ovanligt kyrksamma; religiösa föreställningar präglar i hög grad deras liv och attityder. Många negerpräster har varit ledande i arbetet för likställighet och desegregation; den mest berömda är sedan några år baptisten Martin Luther King, lysande folktalare,

Herbert Tingsten avslutar här sin artikelserie om negrernas situation i dagens Amerika med en diskussion av religionens roll i kampen för raslikställighet. Minst 75 procent av USA:s negrer är fast anslutna till ett kyrkosamfund. Bilden: Negermöte med ledare från skilda organisationer. Tredje mannen från höger i framre ledet är Martin Luther King.

nu verksam som ledare för Southern Christian Leadership Council med säte i Atlanta. De massmöten som hålls i emancipationens tecken erinrar om väckelser, med sina sånger, sin passion, sin längtan till frälsning och försoning. En negerpräst, metodist, tillika universitetsprofessor, säger medvetet tillspetsat till mig: "Negererna övertog de vitas Gud då de vita började överge honom."

Framför mig har jag en sångbok, utgiven av NAACP:s organisation i Savannah, Georgia, en av de städer i det djupa Södern där negrerna under senare år med mod och kraft arbetat för likställighet. Det är en märkvärdig och gripande läsning. Ödmjukhet och stridslystnad. Längtan till evighets ro och hopp om seger i detta liv. Förbittring, men också ömsinhet och förlåtelse. Frihetskänsla i förening med patriotism och fromhet. Hundra år gamla "spirituals" vid sidan av nya kamp-

omedelbarhet och enkelhet. Jag skulle vilja citera tiotal dikt, men måste nöja mig med några verser.

Den första dikten har kallats "negrernas nationalsång", men titeln har fallit ur bruk såsom

Rasfrågan i USA

Tidigare artiklar i Herbert Tingstens serie om rasproblemet i USA har varit införda i Dagens Nyheter 23/12, 28/12, 3/1 och 6/1.

"oamerikansk"; den är skriven av en av NAACP:s tidigare ledare. De första och sista raderna i sista versen lyder:

God of our weary years,
God of our silent tears...
Shadowed beneath Thy hand
may we forever stand,
true to our God,
true to our native land.

Det "native land" (inte fatherland) som apostroferas är, väl

att märka, inte Afrika, utan Amerika (även den officiella nationalsången ingår i sångboken).

Andra dikten är en "spiritual":
Must Jesus bear the cross alone,
will all the world go free?
No, there's a cross for every one
and there's a cross for me.

Den tredje dikten är "The Battle Hymn of the Republic": "Mine eyes have seen the glory of the coming of the Lord."

Sedan tar jag några rader ur nyare kampsånger, som visar propagandans inriktning:

Freedom, Freedom, Freedom,
Freedom, Freedom,
In Savannah Freedom
At the lunchcounters Freedom
At Woolworth Freedom
At the ballot box Freedom.
(Woolworth är Amerikas Epa.)

If you miss me from the
segregated store,
You won't find me in there,
Come on over to the integrated
store,
I am shopping in there.

With Black and White folks
linking hands,
We've got the whole world
in our hands.

V arför det starka religiösa engagemanget hos negrerna? Många förklaringar framförs i böcker och uttalanden, i regel "osäkra" och ibland påtagligt godtyckliga. Till de rimliga tankarna hör att negrernas betryckta läge givit dem behov av religionens tröst och att

deras relativa okunnighet gjort det möjligt för dem att anamma även de mest irrationella föreställningar. Identifikationen med den lidande Kristus har varit naturligt för ett lidande folk. En närliggande praktisk förklaring är att religionsamfundet för negrerna under lång tid varit de enda tillåtna samlingspunkterna, kyrkorna och kapellen de enda lokaler där man kunnat mötas utan risk. Bakom den religiösa fasaden har politisk verksamhet varit möjlig, liksom i Tyskland under det nazistiska tyranniet.

Ännu mera frestande till lösa spekulationer är frågan hur den kristna religionen påverkat negrerna. Det har sagts att himmelen blivit de förtrycktas utopi och att kristendomen alltså bidragit att försvaga viljan till frihet och framsteg i jordelivet. Det har också sagts motsatsen: att kristendomens lära om människovärdet varit en eggelse till emancipation. En intelligent negerpräst, som står skeptisk till båda de stridiga förklaringarna, säger: "Kanske har mina rasfränder haft lättare att uthärda genom religionen, och i så fall kan man verkligen unna dem det."

F lertalet inom de båda stridande rasgrupperna i Södern bekänner sig alltså inte blott till samma kristna religion, utan till samma riktningar inom denna religion — baptisism och metodism — även om de bildar skilda församlingar och alltså går i olika kyrkor. Intet kan bättre klargöra att den religiösa tron, även i mycket specifika form, saknar förmåga att överbygga motsättningarna eller, rättare sagt, att den kan tolkas på olika sätt. Vita baptistpräster finner i Bibeln argument för segregationen och den egna rasens värde, färgade baptistpräster åberopar samma heliga skrift för likställighet och integration. Därav följer att det inte är tros läran i och för sig som är bestämmande för hällningen. Och detta framgår också av att de i Södern härskande vita samfundet företräder en annan uppfattning än på samma tros lära byggda samfund i Norden. Det är den vita Söderns traditionella hällning som präglar de religiösa samfundet inom den vita majoriteten, inte baptisism eller metodism som bestämmer ståndpunkten i rasfrågan. Att baptisterna, som starkast företräder både segregations- och desegregationslinjen, är så kluvna sammanhänger med de enskilda församlingarna nästan totala själv-

styrelse; det finns ingen kyrklig hierarki som med kraft kan arbeta för enighet.

Andra viktigare vita religions-samfund är, åtminstone delvis på grund av sin styrka i Norden, inställda i annan riktning. Detta gäller särskilt katolikerna, hos vilka dessutom integrationstanken stöds av en exceptionellt mäktig hierarki. Det främsta beviset är Louisiana och särskilt New Orleans, där flertalet sydstatskatoliker bor; här har ärkebiskopen med påvens stöd framtvingat desegregation i församlingsskolorna och till och med kunnat använda exkommunikation som påtryckningsmedel. Inom de tämligen små men socialt högstående protestantiska samfund har samma ståndpunkt varit förhärskande. Dessa "förräna" samfund (the status religions), kongregationalister, episkopaler, presbyterianer, unitarier, står alltså i rasfrågan kritiska mot de "enklare" samfund av baptister och metodister. Senast visade sig detta i Mississippikrisen, då en rad präster ur statusamfundet i själva Mississippi i predikningar kritiserade guvernör Barnett och tydligt tog president Kennedys parti.

Man kunde i detta läge vänta sig att negrerna skulle söka sig över till de religionsamfund som tar sig an deras sak. I någon mån lär detta vara fallet, ehuru några statistiska belägg inte finns att tillgå. Från skilda meddelare får jag uppgiften att under senare år negrer övergått till katolicismen i Louisiana och att i andra sydstaterna negrer söker sig från baptism och metodism till statusreligionerna. En av mina negervänner uppger till och med att vid negeruniversitet professorer med högre rang och inkomst regelmässigt övergår till samfund där de kan besöka samma kyrka som sina vita yrkeskolleger. Men så vitt jag förstår gäller dessa religiösa omflyttningar endast en mycket liten minoritet.

Även inom de vitas metodist- och baptistsamfund — särskilt bland metodisterna — mildras i samband med den allmänna utvecklingen motståndet mot integration. Men att vita och negrer allmänt skulle gå i samma kyrkor i Södern ter sig som något än mera avlägset än total integration i skolorna. Enligt mitt visserligen osäkra intryck är negrerna inte starkt inriktade på en sådan förändring; de är vana vid att ha sina egna kyrkor och sina egna präster och oroliga för att en sammanslagning skulle ge dem en underlägsen ställning i församlingarna och minska antalet negerpräster i självständig position. Detta hör till de många paradoxerna i den nuvarande situationen.

HERBERT TINGSTEN